

בס"ד

The Magic of Melava Malka

This week's shiur has been generously sponsored by the Berg family in honor of three generations of the Berg Mishpacha who attend and enjoy the Thursday night shiurim

Thursday Night Live

Congregation Ohr Torah

Thursday 1/26/23

Rabbi Sarel Malitzky

It's in the שלחן ערוך

1) שולחן ערוך אורח חיים סימן ש

לעולם יסדר אדם שלחנו במו"ש כדי ללוות את השבת, אפילו אינו צריך אלא לכזית

How serious is this?

2) ספר שלמי שבת

זירוז לקיים סעודת מלוה מלכה

רבינו היה מעורר ומזרז על החיוב ועל המצוה לסעוד 'סעודתא דדוד מלכא משיחא', באמרו שהמבטל ואינו מקיים מצוות סעודת מלוה מלכה, הרי הוא כ'מוחק' סימן שלם בשו"ע, (סימן ש' 'שיסדר שולחנו במוצאי שבת') קניא.

3) ספר מנהג ישראל תורה

השמימה, וגם ידוע שסם הרה"ק מלוצלין זי"ע דלכן עשה המחזר בשו"ע או"ח סימן ש' סימן צפני עזמו, ובסימן תי"ט לענין סעודת ר"ח סימן צפני עזמו, כדי שיהי' הענין חשוב צעני העולם, וכמוו הספה"ק ע"ז הפסוק צמלכיס ויאמר עד מתי אתם פוסקים על שתי הסעיפים כלומר השתי סעיפים סימן ש' וסימן תי"ט, וכתב צעזודת הק' דצוכות סעודה זו ניול

4) תשובות והנהגות כרך א סימן רסז

ובכת"י "אור חדש" שפעם ביקר אצל הגר"א זצ"ל תלמידו הגר"ח מוולזין זצ"ל במוצאי שבת, ושאל ממנו הגר"א זצ"ל אם אכל סעודת מלוה מלכה, והשיב דכעת אינו בקו הבריאות ומתיירא שלא יזיק לו וע"כ היקל לאכול עוגת דבש, והגר"א זצ"ל שחק ממנו ודרש ממנו לקיים תיכף הסעודה בפת בביתו ע"ש.

5) ערוך השולחן אורח חיים סימן ש

ובתוס' שבת [ק"ח. ד"ה והא] מבואר דגם לעני העובר ממקום למקום צריכין ליתן לו סעודה למוצאי שבת

Benefits

6) ערוך השולחן אורח חיים סימן ש

רבים אין נזהרים בסעודה זו והמקימה שכרו מרובה וכל יראי אלקים מתאמצים לקיימה

7) תשובות והנהגות כרך ב סימן קסו

ולכן הקפיד כ"כ רבינו הגר"א זצ"ל לקיים סעודה זאת כמצותה, וזוכין אז בכך לברכה וישועות הרבה, ומסוגל להציל ממחלות ולפרנסה טובה, ודוקא מפני שמקילין בה אנו מחמירים ביותר

8) הלכות רי"ץ גיאת הלכות הברלה

שכך אמרו חכמים [שבת קי"ט ע"ב] לעולם יסדר אדם [עמוד יט] שולחנו במוצאי שבת אע"פ שאינו צריך אלא לכזית כדי שתהא סעודתו מתוקנת כל השבוע כולה

9) תשובות והנהגות כרך א סימן רסז

יש אומרים שזהו סגולה לפרנסה, ולא נתבאר לנו טעם הדבר, אבל ישראל אם אינם נביאים בני נביאים הם, ולכל מנהג יש יסוד

No bad tasting medicine

10) כף החיים סימן ש אות ד

ד) ואף שהוא שבע ונפשו קצה באכילה ושתיה, מכל מקום ידחוק את עצמו ובוזה ינצל שלא יצטרך לאכול מאכלים ומשקים מי המרים לרפואה. ארחות יושר פרק י"ד דף קנ"ה ע"א, יפה ללב אות א':

Where does this come from? Is there a source?

11) תלמוד בבלי מסכת שבת דף קיט עמוד ב

אמר רבי אלעזר: לעולם יסדר אדם שלחנו בערב שבת, אף על פי שאינו צריך אלא לכזית. ואמר רבי חנינא: לעולם יסדר אדם שלחנו במוצאי שבת, אף על פי שאינו צריך אלא לכזית. חמין במוצאי שבת - מלוגמא, פת חמה במוצאי שבת - מלוגמא. רבי אבהו הוה עבדין ליה באפוקי שבתא עיגלא תילתא, הוה אכיל מיניה כולייתא. כי גדל אבימי בריה, אמר ליה: למה לך לאפסודי כולי האי? נשבוק כולייתא ממעלי שבתא. שבקוהו, ואתא אריא אכליה

Rabbi Elazar said: A person should always set his table on Shabbat eve with all the preparations for an important feast, even if he only needs the table set for an olive-bulk of food. And Rabbi Hanina said: A person should always set his table at the conclusion of Shabbat, Saturday night, even if he only needs the table set for an olive-bulk of food. And with regard to the meal at the conclusion of Shabbat, they said: Hot water after Shabbat is a remedy [melugma], warm bread at the conclusion of Shabbat is a remedy. The Gemara relates: They would prepare for Rabbi Abbahu at the conclusion of Shabbat a third-born calf, and he would eat one kidney from it. When his son Avimi grew up, he said to his father: Why do you waste so much? Let us leave a kidney over from Shabbat eve, and you will not need to slaughter an entire calf for that purpose. Indeed, they left the calf and did not slaughter it, and a lion came and ate it.

Is this obligatory? Optional? Just להתחילה?

12) רמב"ם הלכות שבת פרק ל

מסדר אדם שולחנו בערב שבת ואף על פי שאינו צריך אלא לכזית, וכן מסדר שולחנו במוצאי שבת ואף על פי שאינו צריך אלא לכזית, כדי לכבדו בכניסתו וביציאתו, וצריך לתקן ביתו מבעוד יום מפני כבוד השבת, ויהיה נר דלוק ושולחן ערוך ומטה מוצעת שכל אלו לכבוד שבת הן

13) תשובות והנהגות כרך ב סימן קסו

סעודת מלוה מלכה היא חיוב דרבנן, והרמב"ם (פרק ל דשבת ה"ה) כולל מצות סעודה דליל שבת עם סעודה זו ששניהם חיוב דרבנן, ואם כן חמיר מאד

14) שולחן ערוך הרב אורח חיים סימן ש

ואין צריך להקדים סעודה ג' בשביל שיאכלו סעודה זו כראוי סעודה זו אינה חובה כל כך אלא מצוה מן המוכרח בלבד

15) משנה ברורה סימן ש

ודע דמ"מ סעודה זו אינה חובה עליו כמו הג' סעודות של שבת דשם אסמכוהו אקרא וזה רק מצוה בעלמא ונ"מ היכי דא"א לו לקיים כולם

What should you eat? Bread? Fleishiks? Dairy? New foods? Leftovers?

16) אליה רבה סימן ש

וזה"ל פסקי תוס', יהדר לאכול מין מאכל שתאב אליו יותר אע"פ שהוא ביוקר, ואם הוא תאב לאכול הרבה מינים יהדר אחריהם כפי יכולתו, אבל לא יכין מכל מין אלא כפי מה שמשער שיוכל לאכול ממנו, אלא שלא ישער בצמצום רק בריוח

17) משנה ברורה סימן ש

(א) יסדר אדם שלחנו וכו' - היינו לפרוס מפה על שלחנו דרך כבוד וכן שאר דברים הנהוגים אצלו בעריכת השלחן אבל אינו מחוייב לבשל תבשילין ולהכין יותר ממה שצריך לאכול. ומשמע בגמרא דיקבע סעודה זו על הפת לכתחלה כמו בשאר סעודות של שבת וגם משמע דטוב לכתחלה להדר אותה בבשר או בשאר תבשילין אם יש לו ואם אין לו או שחושש לאכילה גסה כגון בקיץ שמאחרין בזמננו לאכול הסעודה ג' סמוך לערב יקיימה במזונות או עכ"פ בפירות

Meat during the nine days

18) תשובות והנהגות כרך ב סימן קסו

והגאון רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל הורה שמותר לאכול בה בשר בתשעה ימים בחודש אב, שמלוה מלכה סעודת מצוה כמו מילה, ולכאורה יש לחלק דבסעודת מילה צריך שמחה וכמבואר במ"א רמ"ט ס"ק ו' שפיר צריך בשר אבל במלוה מלכה דומה לסעודה שלישית דלא צריך בשר ולכן לא נתייר. ומיהו הרמב"ם מדמה

סעודת מלוה מלכה לסעודה ראשונה בליל שבת, ואולי מצוה קיומית בבשר וא"ש שהגרח"ו הורה להתיר למי שנוהג תמיד להחמיר לעצמו בסעודה זו בבשר דוקא וצ"ב

19) ספר ומתוק האור

בספר "בישוישים חקמה" מספר על הרב מאוסטרובצה שזכנס פעם לבית המדרש במוצאי שבת, וראה כמה מחסידיו אוכלים סעדת מלוה מלכה חלבית.

אותם חסידים התבישו ממנו ונסו להסתיר, אבל הוא הרגיעם באמרו: גם במדבר אכלו אבותינו סעדת מלוה מלכה חלבית, והראיה: הרי ישנה דעה בגמרא שנאסר על אבותינו במדבר לאכל בשר תאוה, ורק בשר שלמים התר להם באכילה. בשר שלמים נתן לאכל שני ימים ולילה אחד בלבד. נמצא שאם שחטו קרבן שלמים ביום ששי, יכלו לאכול ביום ששי, בליל שבת וביום השבת, ובמוצאי שבת כבר נאסר עליהם לאכול, ובהכרח אפוא שסעדת מלוה מלכה שלמה היתה חלבית, לא בשרית...

Reason to go "cheap"

20) ספר רמזי שבת

הנאון הקדוש שליט"א מאוסטראווי
אמר לי שלמד זכות על מה
שנהגו שמקמלין בסעודת דוד מלכא משיחא
אפילו חסידים ואנשי מעשה הנוהגין מאוד
בסעודה זו מ"מ מקמלין דהנה איחא שדוד
המע"ה ה"י מקמץ כל ימיו בסעודתו להרבות
הסף והזב לבנין בית המקדש חיבב"א לכן
בסעודה זו הנקראת על שמו מקמלין בכוונה
כדי לזכור זכותו שה"י מקמץ לבנין בית
הבמירה ולפי"ז ראוי ונכון לאכול בשר

Leftovers

21) תשובות והנהגות כרך ב סימן קסו

ונהגו אצלינו לאכול בסעודת מלוה מלכה גם משיירי סעודת שבת שמחממין, מפני ששיירי מצוה חשובים הם, ומקרא מלא (שמות י"ב - ל"ד) משארתם צררת בשמלתם על שכמם, ופירש רש"י דשיירי מצוה דמצה ומרור חשובים, ואף על פי שבהמות הרבה עמהם, נשאום על שכמם לחבב המצוות, ושיירי סעודת שבת חביב וראוי לאכול למצוה והיינו בסעודת מלוה מלכה

(22) תשובות והנהגות כרך ב סימן קסו

ומפורש בגמרא (שבת קיט) שעיקר המצוה דרך כבוד לסדר השלחן במפה שדקדקו חז"ל לעולם יסדר אדם שלחנו וכ"מ בש"ע סימן ש' ע"ש, ואין המצוה באכילה דוקא אלא יסודה בשלחן ערוך דרך כבוד דוקא כמו בשבת, וטעם הדבר נראה שבעצם קשה למה חייבו ללוות את המלכה ע"י סעודה דהיינו ששמח ונהנה ממנה והלוא להיפך ראוי להצטער על יציאת השבת, ומהאי טעמא הלוא מריחים בשמים על אבדן נשמה יתירה, עיין תוס' ביצה לג: (ד"ה כי), ואם כן מה לנו לעשות סעודה ולשמוח כשיצא השבת

Approach #1

(23) תשובות והנהגות כרך ב סימן קסו

אמנם נראה שבצאת השבת מראים שמצטערים ורוצים להאריך השבת, ולכן צריך סעודה דומה לשבת והיינו מכובד דוקא, ומעיד בזה שרוצה עוד להמשיך בקדושת השבת שחביבה בעיניו, ולכן מצותה דומיא דשבת במפה באופן מכובד דוקא ויש ליהרר בזה מאד

Approach #2

(24) רש"י מסכת שבת דף קיט עמוד ב

במוצאי שבת - נמי כבוד שבת ללוות ביציאתו דרך כבוד, כאדם המלוה את המלך בצאתו מן העיר

(25) תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קג עמוד א

למדנו רבינו סדר הבדלות היאך? שלח ליה: כך אמר רבי ישמעאל בר רבי יוסי שאמר משום אביו, שאמר משום רבי יהושע בן חנניה: נהי"ק. אמר רבי חנינא: משל דרבי יהושע בן חנניה למלך שיוצא ואפרכוס נכנס, מלויז את המלך, ואחר כך יוצאים לקראת אפרכוס

(26) משנה ברורה סימן ש

(ב) כדי ללוות וכו' - דכשם שצריך לכבד השבת בכניסתה כן צריך לכבדה ביציאתה כשם שאדם מלוה את המלך בצאתו מן העיר ומטעם זה נראה שטוב להקדימה כדי שתהיה סמוכה ליציאת השבת ואם אינו תאב עדיין לאכול מהנכון עכ"פ שלא יעסוק במלאכה בקבע עד שיקיים סעודה זו

(27) תשובות והנהגות כרך א סימן רסז

ולכאורה תמוה הדבר היאך שייך ללוות השבת אחרי שכבר יצאה השבת, ועשו מלאכה כבחול, והלוא הדרך ללוות המלכה בשעה שיוצאת ולא לעשות סעודה כשיצאה כבר. ואפשר שהמצוה להמשיך השבת עד הסעודה ולא לעשות מלאכה, וכן משמע בא"ח להרא"ה מלוניל, ומסיק לאסור מלאכה במוצאי שבת עד הסעודה...ומנהגינו לא להקפיד על מלאכה לפני הסעודה, והטעם נראה שעיקרה כעין סעודת הודאה ושמחה, שנשאת השפעת השבת גם אחר כך שממנה מתברכין כל שיתא יומין, ולכן עושים סעודה שהשבת נשאת והיינו השפעתה, ועיקר המצוה לסדר השלחן נאה כמו במפה וכדומה אף כשאינו אוכל אלא כזית

אינו כריך חלה לכזית ע"כ, והנה לדיקים ואנשי מעשה הזהירו מאוד בסעודה זו וכידוע מהרה"ק מרוזין זי"ע שרמזו בפסוק סלם מונצ ארצה וראשו מגיע השמימה, סלם ר"ת ס'עודת ל'וית מ'לכה, מונצ ארצה פ' שאין העולם נוהרין בזה חבל ראשו מגיע השמימה, וגם ידוע בשם הרה"ק מלוצלין זי"ע דלכן

29) נתיבות שלום חלק ב שבת מאמר חמשה עשר

התחדשות הבריאה בעולמו הפרטי. והעת הזו של ערב ש"ק אחר חצות היא כאמור הממוצע קודם הש"ק. וכיו"ב יש גם לאחר ש"ק זמן הממוצע, במוצאי שבת עד חצות הלילה, שזה הצינור להמשיך את הארות הש"ק שיאירו את כל ימות השבוע. וע"ז אמה"כ והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, דלכאורה ה"ז מוצב ארצה, שהרי כבר מוצ"ש ונדמה שזה חול, אך באמת ראשו מגיע השמימה, כל ההארות של ש"ק מאירות ויורדות דרך הצינור הזה של מוצש"ק וסעודת מלוה מלכא, והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו, כדאיתא שבמוצש"ק עולים המלאכים של ש"ק ויורדים המלאכים של ימות החול.

וע"ז אומרת התוה"ק ויחלום והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה. דהנה איתא בספה"ק דתיבת סל"ם נוטריקון ס'עודת ל'ווי מ'לכא. והיינו דהזמן של מוצאי ש"ק וסעודת מלוה מלכה זה הצינור להמשיך בעדו את הארת הש"ק לכל ימות השבוע. וכן איתא בסי' רי"ק ז"ל במעלת סעודת מלוה מלכה במוצ"ש שיש בה הארת שבת. והבי' בזה דכידוע קבע הקב"ה בכל סדר הבריאה להיות בין כל שתי דרגות ענין ממוצע. וכך יש גם בחי' ממוצע בין ימות החול וש"ק. דקודם השבת הוא הזמן של ערב ש"ק אחר חצות, שאז יורדות כבר ההארות של ש"ק כיל"ח, והיא העת של ההכנות לש"ק, ועיקר ענין ההכנה שיהודי יכין את עצמו וידע מה רצונו מש"ק ומה רוצה לקבל ממנה, ולא תהי' אצלו הש"ק כמצות אנשים מלומדה בלא מחשבה, אלא שתפעל אצלו